

PTUJSKI

...vzdu, primcje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Politično gospodarski tednik.

Štev. 1

Ptuj, 1. januarja 1922

IV. letnik

Ob novem letu.

Zopet je sklenil Silvester eno leto, leto 1921., da pričnemo takoj novo leto, leto 1922.

Mlado, nedolžno, čisto je bilo novo leto, ko je pričelo tek svojega življenja. Staro, obremenjeno s težo življenskih izkušenj je bilo staro leto, ko je s silvestrovim večerom končalo tek svojega življenja.

Kdo je povzročil na njem v kratki dobi 365 dni toliko izpremembe?

Ko bi leto znalo govoriti, povedalo bi nam rado vse svoje življenje, opisalo veselje in radost, ki jo je užilo v dobi svojega življenja, razložilo napore in trude, pokazalo uspehe svojega dela. Potožilo bi pa tudi, kako so ga preganjali sovražniki, kako mu nasprotovali prijatelji.

Radostno je novo leto sprejel svet. Mlado in staro se ga je veselilo. Med hrupnim veseljem je preživelo svoje prve dni.

A minevali so dnevi brezskrbnega navdušenja. Treba se je bilo lotiti dela. Saj ni prišlo novo leto med svet, da prinese ljudem le veselje, osrečiti jih je hotelo z mnogoterimi darovi.

Toda komaj se je lotilo novo leto resnega dela, že je opazilo, da ni povsod tistega toplega navdušenja, tistega neomejenega zaupanja, kakor ob prihodu.

S podvojeno silo se je vrglo rastoče leto na svoje delo, hoteč s tem ohraniti zaupanje.

Mnogo se mu jih je prigrūžilo, mladih, odraslih, starih. Veselili so se dela, pomagali sami pri delu.

Nekaj pa jih je ostalo ob strani. Gledali so delo, pa niso vedeli, ali se naj pridružijo delu, ali mu mirno ob strani stojijo, ali celo nasprotujejo.

Leto s svojimi prijatelji pa je delalo dalje, misleč si: Po mojem delu, po mojih uspehih me sodite!

Dozorevalo je leto. Prišli so dnevi težkega dela, prišli dnevi trpljenja. Sadovi so bili komaj vidni.

Giniti je začelo pri sotrudnikih zaupanje v leto, krčiti se je začelo število zvestih pomočnikov in prijateljev. Naraščalo pa je število nasprotnikov.

Don Franc Bulić.*)

Pred kratkim je bil v Zagrebu proglašen za častnega doktorja naš znani arheolog in javni delavec Don Franc Bulić. Promocija se je izvršila zelo svečano v lepi vseučiliški dvorani ob navzočnosti elite zagrebske inteligence. Prisostvovali so: zagrebski nadškof dr. A. Bauer, senjski škof Marušić, generala Pešić in Srećković, predsednik in člani Jugoslovenske akademije znanosti in umetnosti, profesorji zagrebskega vseučilišča, dekan filozofske fakultete v Beogradu dr. N. Vulić, mnogoštevilne dame itd.

Slavljenca je pozdravil z lepim nagovo-

*) Objavil N. V. (vseučiliški profesor in član srbske akademije znanosti dr. Nikola Vulić) v „Politiki“ br. 4900, Beograd, 13. decembra 1921.

Leto je vršilo svoje dolžnosti. Med svetom pa se je razpalil pravi pravcati boj nasprotovanja in oviranja. Izbruhnile so ljudske strasti, zavlada nečednosti. Letu so začeli očitati neuspehe, sebičnost in krivičnost in kar so našli slabosti, ki so jih imeli sami.

Čudno se je zdelo letu to počenjanje! Če že ni moglo uvideti, zakaj se svet prepira med seboj, zakaj ovira pri svojem delu, ko bi sam komaj z združemni močmi kaj dosegel, je moglo toliko manj razumeti, zakaj se ljudstvo obrača proti njemu. Saj je prišlo med ljudi, da donese vsem veselje in srečo.

To spoznanje je letu vsekalo hude rane. A ni vrnilo ljudstvu hudega s hudim. Dalo mu je obilo sadov, med tem dozorelih, plod svojega dela, ne vprašaje po plačilu.

Ko pa je izvršilo to svojo nalogo, se je prito umaknilo ljudskemu gnjevu, da skrito in v miru preživi dneve, ki so mu še sojeni. Trudno je pričakalo dne, ko se poslovi od svojega ljudstva ter napravi prostor svojemu nasledniku.

Ljudstvo se je nekoliko pomirilo, uživajoč sadove svojega leta. Uvidati je začelo nesebično koristno delovanje leta, pa svojo prenatrženost in slepoto.

Mirno, prijateljsko se je poslovilo s starim letom in veselo sprejelo novo leto, želeč si sreče in veselje.

Neizkušeno je stopilo novo leto med ljudi, vsem obetajoč veselja in sreče. Jeli je pa tudi njemu usojenih toliko grenkih izkušenj in razočaranj kakor staremu letu? Upajmo, da ne!

Nova vlada.

Po daljših pogajanjih radi sestave nove vlade se je tik pred Božičem posrečilo sestaviti novi kabinet. Novi kabinet se ne razlikuje mnogo od prejšnjega. Je sicer nekaj novih moč prišlo v kabinet, ali stranke, ki tvorijo to vlado, so iste ko v prejšnji vladi. Kriza je le utrdila prepričanje, da morejo le te združene stranke najuspešnejše vladati. Pretirane zahteve posameznih strank ogrožajo skupno delovanje. Kakor hitro zahteva ta stranka

rom rektor zagrebskega vseučilišča, znani matematikar dr. Varičak. Don Bulić je odgovoril na pozdrav, potem je imel zelo interesantno predavanje o metodah, katerih se je držal pri svojem arheološkem raziskovanju. Svečanost se je zvršila s tem, da je naš odlični arheolog dr. Brunšmidt v latinskem jeziku slavljenca promoviral za doktorja.

Po promociji je bil v gostoljubni nadškofovi hiši na čast novemu doktorju obed za večje število gostov, v glavnem arheologov iz raznih naših oblasti: dr. Mantuani, prof. arheologije v Ljubljani, dr. Abramić, podravnatelj splitskega muzeja, dr. Hoffiller, ravnatelj prehistorijskega muzeja v Zagrebu, prof. dr. Vulić in iz Ptuja Vajda in Skrabar. Razen arheologov so bili povabljeni: general Pešić, senjski škof, predsednik Jugoslovenske akademije dr. Maretić, rektor dr. Varičak, predsednik oddelka za prosveto dr. Alaupović,

zase posebnih pravic, je umljivo, da jih hoče imeti tudi druga in tretja in težko je potem kje nehati.

Vlada je sestavljena takole: Nikola Pašić (rad.) ministrski predsednik in zunanji minister; dr. Voja Marinković (dem.) minister notranjih zadev; general Miličević (dem.) minister vojne, Svetožar Pribečević (dem.) minister prosvete; dr. Gregor Žerjav (dem.) minister socialne politike; dr. Kosta Kumanudi (dem.) minister financ; Žika Rafajlović (dem.) minister za šume in rude; dr. Ivo Krstelj (dem.) minister za vere; Ivan Pucelj (SKS) minister poljoprivrede; dr. Laza Marković (rad.) minister pravde; Andra Stanić (rad.) minister saobračaja; Marko Trifković (rad.) minister za izenačenje zakonov; Velja Vukičević (rad.) minister gradjevinarstva; Kosta Miletić (rad.) minister za agrarno reformo; dr. Mehmed Spaho (musl.) minister trgovine in industrije; dr. Karamahmedović (musl.) minister narodnega zdravlja; dr. Žarko Miladinović (rad.) minister pošte in brzojava. V vladi je torej 7 radikalcev, 6 demokratov, 2 muslimana in 1 samostojnež, minister za vojno je izven strank.

Na Štefanovo popoldne se je vršila prva seja novega kabineta. Po daljšem razgovoru je bilo sklenjeno, da naj se smatra vlada za nadaljevanje prejšnje in naj na prvi seji narodne skupščine naznani program svojega dela. Ministrski svet se je sporazumel, da se imajo zakoni donesti v sledečem redu: 1. Budžetni (proračunski) zakon. 2. Zakon o državnem svetu in upravnem sodstvu. 3. Zakon o glavni kontroli. 4. Volilni zakon. 5. Zakon o samoupravi. 6. Zakon o centralni upravi. 7. Zakon o ministrski odgovornosti. 8. Zakon o uradnikih. 9. Zakon o tisku. 10. Zakon o zemljoradniških kreditih. 11. Zakon o zavarovanju proti elementarnim neizgodam. 12. Zakon o osnovnih, srednjih in visokih šolah. 13. Zakon o ureditvi verskih organizacij. 14. Zakon o ureditvi sodnij. 15. Zakon o reorganizaciji vojnega sodstva. 16. Zakon o likvidaciji agrarnih odnosajev. 17. Zakon o izenačenju poedinih vrst davka.

Vidimo, kako bogat in obširen program si je sestavila sedanja vlada. So to same stvari, ki se ne dajo odlagati, ki potrebujejo hitre rešitve v korist državi. Zato želi vsak

vseuč. prof. dr. V. Klaić, dr. Trumbić, župnik Sv. Marka dr. Rittig i. dr. Gostje so se razšli še le okoli 5. ure, očarani po nadškofovi ljubeznivosti in gostoljubnosti. Izrekle so se pri tej priliki lepe zdravice, govorili so skoro vsi navzoči: nadškof, prof. Maretić, Alaupović, Mantuani, Trumbić, Vulić, Rittig, slavljenčev nečak dr. Bulić, Klaić i. dr. Iz vseh govorov je odsevala topla ljubezen in spoštovanje proti zaslužnemu slavljenču, isknilo se domovinsko navdušenje. Neumorni Bulić je na vsako zdravico odgovoril duhovito in zgovorno.

Don Franc Bulić je zaslužil častni doktorat zagrebske univerze i gornje ovacije i mnogoštevilne proslavljajoče članke, ki so izšli v raznih listih širom naše domovine. Že 50 let proučuje rimske in domače starine naše zemlje in v tem delu je dosegel mnogo znatnih uspehov. Njegovo ime je znano daleč po svetu in bo večno živelo v zgodovini arhe-

pravi državljani, da se posreči vladi rešiti čim več svojega programa.

Dopisi.

Silvestrov večer prirede ptujska narodna društva pod čitalniškim okriljem v soboto, 31. decembra v Društvenem domu. Domači pevci bodo zapeli nekaj pesmi, dramatično društvo uprizori šaljive Malomeščanske tradicije, Sokol pa postavi nekaj živih slik.

Narodne čitalnice v Ptujju občni zbor bo v petek na Treh kraljev dan popoldne v Narodnem domu z običajnim dnevnim redom.

Mestna glasbena šola v Ptujju priredi v petek, 6. januarja 1922 ob pol 8. uri zvečer v dvorani glasbene šole (Hrvatski trg št. 3) klavirski koncert slovenskih umetnikov Anton-a Trosta in Claire Trost-Fiedler. Vlada veliko zanimanje. Izbrani spored obeta ptujskemu občinstvu zanimiv umetniški užitek in gotovo izreden muzikalni dogodek za Ptuj. Vstopnice se dobivajo v predprodaji v trafiki na mestnem magistratu in na večer koncerta pri blagajni.

Gremij trgovcev v Ptujju naznanja vsem svojim p. n. članom, posebno onim, ki imajo nastavljenice, da je izredni občni zbor gremija trgovcev v Ptujju dne 27. decembra 1921, sklenil, temeljne plače nastavljenicem od 27. aprila 1920, ki so za moške do 20. leta 800 K, za ženske 720 K, za moške do 25. leta 1200 K, za ženske 900 K, za moške čez 25. let 1600 K, za ženske 1200 K mesečno, s 1. decembrom 1921 za 100% zvišati. P. n. trgovci se opozarjajo, da je ta sklep pravomočen in so te plače kot minimum veljavne od 1. decembra 1921. Predsednik.

Božičnica, ki jo je priredilo „Kolo jug. sester“ dne 18. decembra popoldne v Društvenem domu, je bila najlepši praznik za našo mladino. Petje, deklamacije, igra, nastop Jezuščka s spremstvom, krasno rajanje okoli božičnega drevesa je razveseljalo mala srčeca. S skromnimi sredstvi, ki so jih odbornice zbrale, se je obdarovalo 100 ubožnih otrok z obleko in obuvalom. Vsak pa je vsaj dobil sladkih jabolk, katere so poklonile v ta namen graščina Zg. Ptuj in tvrdka Hintze. Nabavni stroški so se krili z denarnimi prispevki, ki so znašali K 10.3777-40. Med darovatelji omenjamo zlasti C. M. podružnico s prispevkom 3000 K, Jug. Matica s prispevkom 2500 K in tovarno Petovia, ki je podarila več parov lepih čevljev. Tem, kakor vsem drugim blagim darovateljem in dobrotnikom mladine prav srčna hvala! Odbor „Kola jug. sester.“

Društvo stanovanjskih najemnikov ima v torek, dne 3. januarja ob 8. uri zvečer javno sejo v gimnaziji v prostorih Ia razreda. Najemniki pridite polnoštevilno!

Ptujski Sokol upelje z ozirom na večkrat izraženo željo telovadbo starejše ženske in moške vrste s prihodnjim letom. Telovadne ure za moško vrsto je določil vaditeljski zbor za torek in petek od 18. do 19. ure v gimnazijski telovadnici in se vrši prva telovadba

ologije naših dežel. Posebne zasluge ima za proučevanje preteklosti Splita in sosednega Solina, kjer je bila v rimskem času Salona, glavno mesto Dalmacije. Don Franc Bulić se ni zadovoljil z zbiranjem in proučevanjem starin, ki so bile na zemeljskem površju, temveč je izvrševal tudi arheološka izkopavanja. Vsled tega danes izvrstno poznamo glavne točke Salone in neposredne okolice. Popolnoma odkrit je amfiteater, razkopane so bazilike iz prve krščanske dobe, gledališče, kopališča, delavnice itd. v mestu samem. Izven mestnega ozidja so odkopana grobišča, od katerih so posebne važnosti sledeče: eno pogansko (v Istodorovem vrtu) in dve starokrščanski (Manastirine in Marusinac.) V teh nekropolah so našli ogromno število sarkofagov in napisov, zelo važnih za cerkveno zgodovino prvih stoletij po Kr. Manastirine so bile grobišče solinskih mučnikov, v njih in v Marusincu so našli bazilike.

Število Bulićevih publikacij iz rimske

že prihodnji torek, t. j. 3. januarja 1922. Razgovor radi telovadnih ur za žensko vrsto se vrši prihodnji ponedeljek, 2. januarja 1922 ob 17. uri v Narodnem domu. Pozivljamo k polnoštevilni udeležbi, ker bi se v nasprotnem slučaju ure opustile. Načelnik.

Obvestilo. Pekovski mojstri v Ptujju in okolici so v seji dne 29. decembra 1921 enoglasno sklenili, da se od 1. januarja 1922 dalje ne bodo več izdelovale žemlje in pecivo po 1 kroni, temveč samo po pol dinarja. Seveda bodo zaradi tega tudi še enkrat večje ali težje, ter se s to sprememnitvijo noče oškodovati konsumentov, samo le olajšati delo. Ptuj, dne 29. decembra 1921. Zadruga pekov itd. Podnačelnik: T. Lozinšek.

Vurberg pri Ptujju. Šolska mladina je imela 22. grudna božičnico, ki bo ji ostala mnoga leta v prijetnem spominu. „Kaj tako lepega še za Božič nismo videli in slišali“, so si šepetali stari in mladi obiskovalci. Najlepši užitek so imeli pri dejanju, ko se je razgrnilo božično drevesce v svojem krasnem blesku in nakitu. Zazvonili so božični milo igrajoči zvončki v gramofonu, ki je pel samospev „Poglejte, čudo se godi.“ Med raznovrstnim petjem in med deklamacijami je napravila globok vtis deklamacija „Odpri srce, odpri roke.“ Obdarovani so bili vsi (200) učenci z izvrstnim pecivom, ki ga je spekla nadučiteljeva soproga s sodelovanjem gospe gozdarskega oskrbnika in domačih učiteljic. Otroci od starišev, ki so naklonjeni šolski mladini, so prispevali po možnosti porcije moke, mleka, jajc, sadja, masti za pripravo peciva. Učiteljstvo je oskrbelo sladkor za pecivo in nakit božičnega drevesa. Domači pek g. Berlinger je daroval za uboge otroke 100 žemelj, a trgovec Kovačič je pomagal z moko in orehi za pecivo. Ubožni otroci so bili obdarovani tudi s šolskimi potrebščinami (knjigami, zvezki, peresi in s pletilno volno.) Za nakup teh darov so prispevali: Grajščaka Herberstein 500 K, Pongratz 100, veleposestnik Lutenberger 200 K, domači župnik 200 K, gozdarski oskrbnik Tipel 120 K, poštarica 40 K, gostilničar Gregorec 24 K, orožniški narednik Šmon 20 K, zbirka med dom. učiteljstvom 200 K, trgovec Macun v Ptujju 20 K, po 10 K ptujski trgovci: Lenart, Peteršič, Havelka, Muršec, Selinšek, Schulfink, Nedog, Hojnig, Schwab, Verhonik; trgovec Urbančič je daroval 4 peresnice. Ker se nekateri izgovarjajo, da niso vedeli za to dobrodelno akcijo, se naznanja tem potom, da se darovi še sprejemajo in bodo razdelili kot novoletno darilo. Vsem, ki so količkaj pripomogli k dobro uspehi šolski božičnici, izreka podpisano šol. vodstvo v imenu šol. mladine prisrčno hvalo. Bodite uverjeni, da je bila božičnica otrokom v pouk, zabavo in nekaterim ubogim v precejšnjo materijelno pomoč. Šol. vodstvo na Vurbergu.

Srednja vinarska, sadjarska in poljedelska šola v Mariboru. ki se ustanavlja poleg obstoječe, pravkar 50 let stare vinarske in sadjarske šole v Mariboru, se za tekoče leto 1921/22 ni mogla otvoriti, ker se je oglasilo

arheologije je zelo veliko. Izdal je množino latinskih napisov. Razen tega je objavil na stotine antičnih svetilk, gem, novcev, kiparskih spomenikov itd. A ne samo klasično grško-rimsko preteklost Dalmacije je raziskoval, nego tudi njeno predzgodovinsko dobo in njen srednji vek. Med spomeniki, ki se tičejo domače hrvatske zgodovine in katere je Bulić odkril, se morajo omeniti zlasti napisi hrvatske narodne dinastije: nagrobni napis kraljice Jelene, žene Mihovila Krešimira II. in matere Stjepana Držislava (10. stol.), napis kralja Stjepana Držislava in njegovega sina Svetoslava in napis bana Trpimira.

Odlični arheolog, ki je neumorno delal na odkrivanju in zbiranju spomenikov v Dalmaciji, ki je z ljubeznijo in energijo ohranil Dioklecijanovo palačo in ustvaril moderen bogat muzej v Splitu, ki je objavil ogromno znanstveno gradivo in obdelal toliko znanstvenih vprašanj, našel je časa in moči tudi

prepičilo število kvalificiranih prosilcev. Radi tega se je morala otvoritev te nove srednje kmetijske šole preložiti na poznejši čas.

Praktikanti (vajenci) za drž. vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru se sprejmejo v najkrajšem času. Pogoji: Starost najmanj 16 let, dovršena najmanj ljudska šola z dobrim vspehom, telesna sposobnost. Prednost imajo kmetijski sinovi, ki ostanejo pozneje doma. Praktikanti obiskujejo računski in jezikovni pouk, drugače delajo praktično v vseh panogah šolskega gospodarstva pod strokovnim vodstvom. Za to dobivajo stanovanje in hrano brezplačno ter imajo prednost pri sprejemu za prihodnje šolsko leto 1922/23 kot redni učenci. Kot absolventi te dvoletne šole pa uživajo ugodnost po členu 8. zakona o ustrojstvu vojske, t. j. skrajšano vojaško službovanje po 14 mesecev (dijaški rok) pod pogojem, da ostanejo pozneje na lastnem domu. Lastnorčno pisane prošnje za sprejem praktikantov je poslati ravnateljstvu drž. vinarske in sadjarske šole v Mariboru najkasneje do 25. januarja 1922 s sledečimi prilogi: Krstni list, domovnica, zadnje šolsko spričevalo, zdravniško spričevalo in spričevalo o npravnosti. Sprejem ali odklonitev se naznani pismeno. Prijatelji našega kmetijstva se vabijo, da blagovolijo posebej opozarjati kmetovalce na to ugodno priliko za strokovno izobrazbo njih sinov. Drugi listi se naprošajo za ponatis tega rnzglasla.

Politične vesti.

Aleksander Prvi bo oficijalno ime našega vladarja odslej naprej.

Narodna skupščina se je sestala v sredo, 28. decembra k rednemu zasedanju, da reši predvsem proračunske dvanaajstine za januar in februar. Tu imajo poslanci priliko, da se izjavijo o političnih razmerah in željah.

Vojni minister Žečević odstopil. Iz komaj sestavljene vlade je izstopil vojni minister, ki je že pri sestavi vlade delal težave, ker niso imele vse vladne stranke zaupanja do njega in so mesto njega zahtevale drugo osebo.

Italijanski spopad v Šibeniku. Na božični dan je šlo nekaj vinjenih italijanskih mornarjev s svoje bojne ladje v mesto. Tu so ustavili dva hrvatska mornariška narednika, ju psovali, kričali „Živela Italija“ in začeli streljati iz samokresov. Naša mornarja kakor tudi občinstvo, ki je bilo pri tem prizoru, se je silno razburilo. Tej razburjenosti se je umaknila italijanska patrola na svojo ladjo. Tam je naščuvala z zlaganim poročilom posadko, ki je začela streljati proti obali na neoboroženo množico. Nekaj oseb je bilo ranjenih. Sedaj pa zvrčajo Italijani krivdo na hrvaško prebivalstvo in hočejo imeti neko zadoščenje. Ljudje se začudeni sprašujejo, kaj imajo italijanske bojne ladje delati v naših pristaniščih. Naj se vrnejo domov!

Albanske razbojniške tolpe. V nevtralnem pasu med Albanijo in Jugoslavijo so se pojavile razbojniške albanske tolpe. Te preha-

za delo na političnem polju. Bil je narodni poslanec v deželni zboru in izvoljen v dunajski državni zbor. Učenjak od pete do glave je bil daleč od strankarstva. Vse njegovo politično delo izvira iz čistega rodoljuba. Bulić ljubi svoj narod nad vse, celo bolj ko svojo arheologijo. Prožet z globoko ljubeznijo do domovine bil je eden od prvih in najgorečnejših bojevnikov proti italijanizmu v našem primorju, bil je tih, a odločen delavec za naše narodno osvobođenje in ujedinjenje.

Don Franc Bulić je letos dovršil svoje 75. let. Toda kljub letom je telesno in duševno mlad in čil. Arheologi, ki poznajo njegovo zaslugo na znanstvenem polju, vsi pravi rodoljubi, njegovi mnogobrojni prijatelji in znanci, ki poznajo njegovo čisto in pošteno dušo, mu želijo, da doživi še mnogo let krepak in delaven, kakor je bil vedno.